

004.63:929:001.32(477)

Руденко Євгенія Валеріївна,

м. н. с. відділу інформаційно-комунікаційних технологій

Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського

пошт. адреса: НБУВ, пр. 40-річчя Жовтня, 3, м. Київ, 03039, Україна

конт. тел.: (096) 244-86-22, (044) 525-36-24

e-mail: rudenkoyv@nbuv.gov.ua

ПЕРСОНАЛЬНА ФАКТОГРАФІЧНА БАЗА ДАНИХ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕЛЕКТРОННОГО ДОВІДКОВО-ПОШУКОВОГО АПАРАТУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Ключові слова: інформаційний ресурс; персоналії; наукова бібліотека; довідково-пошуковий апарат

Ключевые слова: информационный ресурс; персоналии; научная библиотека; справочно-поисковый апарат

Key words: resource; personalities; scientific library; reference-searching tools

Електронне середовище надає сьогодні значні переваги для створення довідкових ресурсів. Ці можливості значно розширили також сферу діяльності наукових бібліотек у галузі створення різноманітних інформаційних путівників, які покращують доступ до електронних бібліотечних ресурсів. До такої важливої довідкової інформації, яка може бути використана дослідниками в процесі наукових пошуків, відноситься інформація про установи та персоналії. У Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського започатковано формування інформаційного порталу «Наука України», метою якого є створення єдиного інформаційного середовища, доступу до знань накопичених у фондах НБУВ. Значний пласт наукових документних ресурсів НБУВ складають здобутки Національної академії наук України (НАНУ).

З метою покращення доступу до цих здобутків в НБУВ започатковано формування двох взаємопов'язаних баз даних «Установи НАНУ» та «Персоналії НАНУ», які у свою чергу пов'язані з авторитетними файлами наукових колективів та індивідуальних авторів. Доповнення авторитетних файлів необхідною довідковою інформацією дасть змогу більш повноцінно розкрити потенціал наукового надбання України.

Для відображення в історичному розрізі найбільш значних досягнень академічної науки України, основні зусилля були зосереджені на виявленні і зборі інформації про академіків НАНУ. Розглянемо більш детально структуру наповнення бази даних «Персоналії НАНУ» та можливістю її всебічного використання.

Структура запису поділена на такі інформаційні блоки: Основні відомості, Публікації та галерея, Файли. Структура інформаційних блоків, в свою чергу, також поділена на розділи, які містять поля.

1. Інформаційний блок Основні відомості умовно поділений на коротку довідкову інформацію та описову (життєвий шлях особистості). Коротка довідкова інформація включає в себе дані про особу (Прізвище, Ім'я та по-батькові особи), Дата і місце народження (Дата життя / смерті, Місце народження / смерті, Район, Область, Країна, Освіта (Навчальний заклад, Спеціальність, Рік закінчення), Науковий ступінь, звання (Ступінь, Галузь, Рік присудження, Тема дисертації, основні місця роботи), Наукові інтереси, Пов'язані особи (Вчителі, Колеги, Учні), Установи НАНУ, наукові періодичні видання, в яких друкувався вчений, Цитування (Google Scholar, цитування, h-індекс), Коментар (коротко про досягнення). Поле Детальніше передбачено для наповнення ширшою інформацією про особу і є описовою частиною інформаційного блоку. Для зручності інформацію можна розділяти на смислові блоки.

2. Інформаційний блок Публікації та галереї. Даний інформаційний блок містить інформацію про бібліографію: власні публікації особи, публікації про особу та фотографії пов'язані з вшануванням її пам'яті. Кожен з цих розділів має свої поля. Публікації особи та публікації про неї містять ідентичні поля через те, що це суто бібліографічна інформація. Це такі поля як Автор, Співавтор, Назва, Відомості до назви, Відомості про авторство, Видання в якому опубліковано, Випуск, номер, Рік видання, Місце видання, Видавництво, Сторінки, Інтернет-адреса публікації, Локальна адреса файлу, Примітка. Розділ Галерея містить поля: Зображення, Назва, Автор, Функція автора, Місто, Рік, Примітка (адреса, розташування).

3. Інформаційний блок Файли. Даний блок надає можливість завантажувати на сервер потрібну інформацію: фотографії (фото особи, скульптури, пам'ятники, бюсти, меморіальні дошки, грошові знаки, марки тощо), повнотекстові публікації (власні публікації та про особу).

Переважає більшість наукових досліджень починається зі збору інформації. Наш випадок не виключення. Пошук в браузері здійснюється за ключовими словами. Серед запропонованої інформації перевага надається сучасним друкованим науковим виданням та науковим виданням в електронному вигляді, авторитетним сайтам (переважно сайтам інститутів Національної академії наук України, освітянським сайтам, спеціалізованим вузькопрофільним сайтам, бібліотечним сайтам тощо). Звичайно, якщо інформації дуже мало, потрібно звернутися до фондів бібліотек за допомогою електронного та традиційного карткового каталогів.

Оскільки робота з інформацією є аналітичною, відповідно опрацювання знайденого матеріалу вимагає певного вміння аналізувати, співставляти, відбирати важливу і потрібну інформацію або відсівати другорядну та ненадійну інформацію. При цьому, якщо користувач зацікавиться і захоче детальніше ознайомитися з окремими аспектами життя або діяльності вченого, він завжди зможе це зробити через посилання в бібліографії, яка є однією з важливих складових всієї

комплексної інформації про особистість. Бібліографічні відомості, в переважній більшості, підкріплюються гіперпосиланнями.

Щоб знайти потрібну інформацію, потрібно передивитися велику кількість сайтів, друкованих наукових періодичних видань, книжкових видань. Перевага повинна надаватися саме друкованим виданням, бажано виданих Національною академією наук України або під її керівництвом. Найавторитетнішим друкованим виданням – є видання Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва НАН України «Національна академія наук України 1918-...: Персональний склад». Оскільки це видання періодично оновлюється, інформація в ньому одна з найновіших і найдостовірніших. Решту інформації, яку можна віднайти іншими шляхами, потрібно зв'язати між собою. Оскільки видання Центру є довідковим, в ньому інформація подана дуже лаконічно: дати життя та смерті, місця навчання, наукові досягнення, основні місця роботи, теми над якими працює або працював вчений.

Кінцевий результат, який побачить користувач, дуже залежить як від вміння бібліотечного працівника працювати з інформацією, так і від програмного забезпечення, яким він буде користуватися.

Програмне забезпечення, яким користується наш відділ, розроблено на основі бібліотечної АБІС «ІРБІС». Інформаційні можливості електронного ресурсу, розробленого на основі АБІС не тільки набагато ширші, але і набагато гнучкіші, та за відповідної інформаційної підтримки, актуальніші, ніж у друкованого довідкового видання. Звичайно, якщо вчений є видатною відомою особою, про його життя та творчість надрукують не одну публікацію, але якщо людина в період становлення, то інформацію про її діяльність буває знайти важко. Авторитетні друковані видання повинні постійно відображатись у довідковій бібліографії. Отже, оновлення інформації повинно відбуватися регулярно.

Остаточним результатом роботи є користувацький інтерфейс електронного біографічного довідника, який складається з прізвища, імені та по-батькові вченого; фотографії вченого; коментарію; бібліометричного портрету; основних важливих дат (навчання, учені ступені, місця роботи, нагороди); короткої довідкової інформації про людину (звання, посади, основні нагороди); бібліографії (розділена на праці самого вченого та про нього); галереї вшанування пам'яті (скульптури, пам'ятники, бюсти, меморіальні дошки, грошові знаки, марки тощо).

Створення БД «Персоналії НАНУ» передбачає всебічне використання введеної інформації. Пошук може вестись за прізвищами, посадами, підрозділами, бібліографією, інтернет-ресурсами, роками. Крім того передбачено можливість не лише відобразити життєвий шлях видатних людей, а й різноманітні зв'язки між персоналіями НАНУ та іншими базами даних, такими як наукова періодика, реферативна інформація, електронний каталог, зв'язки з науковими установами та багато інших.

Користувач, котрий зацікавився певною персоналією, матиме можливість ознайомитися не лише з біографією даної особи. Він зможе дізнатися про наукову школу (вчителі, видатні колеги, учні), дізнатися про видання і перевидання творів персоналії (електронний каталог та реферативна база), дані особових архівів, що зберігаються в фондах НБУВ, біографічні та біобібліографічні ресурси, наукові установи, де вона працювала.

Ознайомлення з життєвим шляхом визначної людини – це не лише можливість отримати певні знання, а й нагода здобути гідний приклад і досвід. Адже далеко не всі вчені жили в комфортних умовах і легкий історичний час. Інформація про особу в базі даних «Персоналії НАНУ» подана не сухо та лаконічно, а зроблена спроба надати користувачу можливість побачити за друкованими словами особистість.

Здійснена робота дозволить усім користувачам отримати доступ до наукових академічних ресурсів НБУВ, в тому числі повнотекстових, незалежно від місцезнаходження наукових джерел у фонді. Бібліотечно-інформаційний ресурс «Персоналії НАНУ» постійно актуалізується, що дає змогу користувачам кожного разу отримувати нову інформацію.

Персональна фактографічна база даних «Персоналії НАНУ» надає якнайповніші відомості про академічні ресурси НБУВ, дозволяє користувачам отримати до них доступ. Використовуючи довідкову інформацію, читач отримує перелік використаних джерел, якими також може керуватися у своїй науковій роботі. Бібліографічні записи документів з гіперпосиланнями, які присутні у переліку використаної літератури, надають доступ одразу до повних текстів або вказують на наявність даних документів у фондах бібліотеки. Оскільки БД пов'язана з електронним каталогом, повнотекстовою базою даних вітчизняних періодичних наукових фахових видань, БД «Установи НАНУ», великою кількістю спеціалізованих електронних каталогів підрозділів бібліотеки, базами даних реферативної та аналітичної інформації, то знайти та використати потрібні відомості не важко. Можна без перебільшень сказати про те, що даний бібліотечно-інформаційний ресурс є важливим елементом довідково-пошукового апарату наукової бібліотеки, оскільки пов'язує багато бібліотечних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Лобузін К. В. Фундаментальна електронна бібліотека «Україніка»: технологічна організація та основні принципи управління інформаційними ресурсами / К. В. Лобузін // Бібліотека. Наука. Комунікація: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 жовт. 2015 р.): в 2 ч. Ч. 1 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів академій наук – членів МААН. . — К., 2015. . — С. 18-23

2. Руденко Є. В. Довідковий бібліотечно-інформаційний ресурс «Персоналії НАНУ» / Є. В. Руденко // Бібліотека. Наука. Комунікація: матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 жовт. 2015 р.): в 2 ч. Ч. 2 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів академій наук – членів МААН. . — К., 2015. . — С. 48-51

3. Інформаційний ресурс «Наукове надбання України». База даних «Персоналії НАН України» [Електронний ресурс] / Є. В. Руденко. . — К., 2015. . — Електронна презентація. . — Режим доступу : <http://www.slideshare.net/Rudenko78/rudenko2015>. . — Дата останнього доступу: 28.03.2016. . — [Назва з екрану]

Надіслано 28.03.2016; 13: 02